

Καμένα δέντρα

Θρηνώντας και δοξάζοντας.
μέ την φωνή του Φώτη Κόντογλου

ΤΟΥ Δρ. ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΕΛΑΣΓΟΥ

Οί παλιοί όταν θρηνούσαν ρίχναν στάχτη στο κεφάλι τους. Φέτος ή στάχτη σκέπασε όλη μας την πατρίδα. Ποιός θρηνεί; Ποιός θρηνεί;

Δέν κάπκαν μονάχα άνθρωποι. Δέν κάπκαν μόνο δάση. Δέν κάπκαν μόνο τά πλάσματα πού βάδισαν, πετούσαν και σέρνονταν μέσα στα δέντρα. Δέν κάπκαν μόνο χωριά και κοινόπτες και τρόποι ύπαρξης αιώνες πυκνούφασμένοι, περβόλια, κήποι και μαντιριά.

Καίκαμε όλοι. Μά πόσοι νιώθουμε τί στάχτη στο κεφάλι μας;

Ήν ανασαίναμε καθαρό άέρα, θά μυρίζαμε τί στάχτη. Ήν τρώγαμε καθαρό ψωμί, θά γευόμασταν τί στάχτη. Ήν πίναμε καθαρό νερό, θά νιώθαμε τί στάχτη.

Μά όλα ήταν από καιρό φαρμακωμένα, κι ή γεύση και ή όψη ή φυσική από καιρό ξεχασμένη.

Ο κυρ-Φώτης Κόντογλου, τριάντα χρόνια πριν νοσταλγούσε και θρηνούσε. Τριάντα χρόνια πέρασαν από την πρώτη έκδοση μιας συλλογής μικρών κειμένων του, τά «Μυστικά ΉΑθη». Καταλάβαινε ό σοφός πώς τά καμένα δέντρα είναι καμένα κάστρα.

Είναι τά τείχη της ήρεμίας και της άρμονίας πού γκρεμίζονται και πιά δέν βρίσκουν φραγμό ή βουή κι ή παραzáλη του τεχνητού κόσμου, οι άχαλίνωτες επιθυμίες και τά πάθη, ή σκοτούρα του νου. Ήπό τά θαυμαστά κείμενα του κυρ-Φώτη, πού μάς τό θυμίζουν, σταχυολογώ:

«Όλα μέ καλοϋνε νά πάγω κοντά τους, όλα είναι σάν αδέλφια μου, σάν συγγενάδια μου. Πηγαίνω σε ένα σεβάσμιο δέντρο, ένα άγριοπρινάρι και ξαπλώνομαι στον ίσκιό του... Κοντά μου είναι φυτρωμένα σκοΐνα, άσπάλαθρα, άγριες τριανταφυλλιές, σφερδούλια, ψύλληθρα, κι άλλα ταπεινά βότανα. Μερμήγκια και σκαθάρια, λαμπρές και μπούρμπουλοι, τριγυρίζουνε στο χώμα. Μελίσσια, πεταλούδια και χρυσοβασιλιάδες σιγομουρμουρίζουνε άνάμεσα στα λουλουδιασμένα σπάρτα και σι' άλλα εύλογημένα φυτουργήματα. ΉΩ

άθωότητα! ΉΩ άπλότητα! ΉΩ βλογημένη πλάση του Θεού! Μέ δάκρυα κοιτάζω τό κάθε τι από την μυστική γιορτή σου, πού είναι κρυμμένη από τά πονηρά μάτια.

ΉΩ πόσο εύτυχισμένος είναι όποιος σās νοιώθει, ταπεινά πλάσματα πού βγαίνετε από την μυστική πηγή απ' όπου αναβρϋζει ή άγάπη πού έπλασε όλα τουτα τά ώραϊα του κόσμου! ΉΩ πόση εύτυχία νοιώθει ό άνθρωπος πού ζει άνάμεσά σας, άθωα πλάσματα, δίχως νά τον ξέρει κανένας, σκεπασμένος από την άλλησμονιά πού είσαστε κι έσεϊς σκεπασμένα! Νά μή μέ ξέρει κανένας. Νά γίνω ένα μέ έσας, μέ τίς πέτρες, μέ τά χορτάρια, μέ τά ζωντανά του βουνού»¹.

Τήν ίδια προσευχή δέν έκανε και ό Παπαδιαμάντης στην «Βασιλική Δρυ»; Δέν είναι αυτή μία βαθιά μυστική, μοναστική προσευχή;

Ήρθε μήπως ό καιρός τά μοναστήρια νά μήν ξοδοϋνουνε για επεκτάσεις και κελιά και άρχονταρίκια και τράπεζες, μά για νά διατηρήσουν και νά προστατέψουν τό «σεβάσμιο άγριοπρινάρι», «τά πεταλούδια και τους χρυσοβασιλιάδες», «τό γεράκι πού πετá κοιτάζοντας κατά τον νοτιά, ...τόν γύπα πού κάθεται στην φωλιά του και κλωσά» (Ήώβ, μεταφορά Φ. Κόντογλου); «Ο,τι πριν από πενήντα χρόνια λογαριάζονταν ξεχέρσωμα, σήμερα λογαριάζεται άνεπανόρθωτη καταστροφή. «Ο,τι πριν από είκοσι χρόνια λογαριάζονταν για άξιοποίηση, σήμερα λογαριάζεται για κατάρα.

Ήρθε μήπως ό καιρός οι έκκλησιές και τά ζωκλήσια νά φυτέψουνε και νά προστατέψουνε τέτοια ζωντανά τείχη ήρεμίας και ταπεινώσης; Όχι γκαζόν και ξενόφερτα δέντρα και λουλούδια. Πώς νά ζυπνήσει μέσα στα τσιμέντα ή τά ψεύτικα άγοραστά φυτά, ή εύχαριστιακή διάθεση και ν' άνέβει ως θυμίαμα, όπως από την ψυχή του κυρ-Φώτη; Μήπως είναι μία πρόνοια πού προίκισε μονές μέ έκτάσεις δασικές και μεσογειακών θαμνότοπων (μακία), για νά διακονήσουν αυτήν την ταπεινή και τόσο εύθραυστη έλληνική φύση, τον «θησαυρό του κόσμου»; Μήπως είναι βαρύ καθήκον ή προστασία της και όχι ή εκμετάλλευσή της;

Ο κυρ-Φώτης ένα περιβολάκι είχε μέσα στην Βαβυλώνα, όπως την έλεγε, μέσα στην Ήθήνα, και ύμνούσε τό χώμα του και τά λιγοστά δεντράκια του, ρέμβαζε τό φεγγάρι, τό ήλιοβασίλεμα, άφουγκράζονταν τό τριζόνι και χάζευε τους τζίτζικες κι έβγαζε νόημα από την ύπαρξη των μικρών εντόμων για νά σπριξίσει τί δική μας ζωή. Ήπιανε ψιλή κουβέντα μέ τους τζίτζικες και μέ την άσκημένη του ευαισθησία τους άκουγε νά του μιλοϋν και νά του λένε: «...έμεϊς [οί τζίτζικες] είμαστε οι άγαπημένοι του Θεού, οι μακάριοι, πού μάς καλοτύχισε ό Χριστός, πού και ό ίδιος έζησε ως άνθρωπος σε τουτον τον κόσμο, «ως τά πετεινά του οϋρανού», άφήνοντας τί ζωή Του σάν παράδειγμα για σās τους ανθρώπους»².

1. Φώτη Κόντογλου, *Μυστικά ΉΑθη*, Ήσπύρ, 1977, σελ. 200.

2. Φώτη Κόντογλου, *Εύλογημένο καταφύγιο*, ΉΑκρίτας, 1985, σελ. 79.